

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 16 mei 2012 over veiligheid op school (Kamerstuk 29 240, nr. 47).

De voorzitter van de commissie,
Van Bochove

Adjunct-griffier van de commissie,
Bošnjaković-van Bommel

Inhoud

- **Inleiding**
- **Veiligheidsbeleving**
- *Meeste leerlingen en personeelsleden voelen zich veilig*
- *Uitbreiding van de monitor sociale veiligheid*
- **Inzet voor het verbeteren van het instellingsbrede veiligheidsbeleid**
- *Sociale media*
- *Incidentenregistratie*
- *Integrale Veiligheid*
- *VOG*
- **Specifieke doelgroepen**
- *Personeel*
- *Ouderbetrokkenheid en aangiftebereidheid*
- *LHBT en Homodiscriminatie*
- *Voortijdig schoolverlaters*
- *Toezegging*

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de VVD-fractie hebben kennisgenomen van de onderhavige brief van de minister. Zij menen dat leerlingen en personeel zich veilig moeten kunnen voelen op en rond hun school. Dit is, volgens deze leden, van groot belang, omdat een veilige school één van de voorwaarden is voor goed onderwijs. De leden zien aanleiding tot het stellen van een aantal vragen.

De leden van de PvdA-fractie hebben kennisgenomen van de brief over veiligheid op school. Zij hebben over dit onderwerp een aantal vragen.

De leden van de PVV-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister betreffende de veiligheid in en om het onderwijs. Met deze brief informeert de minister de Kamer over de stand van zaken op het terrein van sociale veiligheid op scholen en onderwijsinstellingen en voornemens op dit terrein.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van de brief over sociale veiligheid in en om het onderwijs. Regelmatig blijkt uit internationaal vergelijkend onderzoek dat Nederlandse jongeren relatief vaak gelukkig zijn. Ook uit de jaarlijkse monitors blijkt jaar op jaar dat het overgrote deel van de jongeren zich veilig voelt op school. Dat is een mooi gegeven om trots op te zijn. Anderzijds is het bij dit soort onderwerpen juist die kleine groep die zich niet veilig voelt waar we aandacht voor moeten hebben. Voor iedereen is het vanzelfsprekend dat jongeren zich veilig voelen op school en dat ouders met een gerust hart hun kinderen kunnen achterlaten in een veilige omgeving die school heet. Landelijke monitors, voorlichtingspakketten, verplichte protocollen die vaak papieren tijgers worden en wettelijk voorgeschreven incidentenregistraties hebben hier naar mening van deze leden geen (directe) invloed op. Deze leden hebben daarom nog enkele vragen bij de brief.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van de brief van de minister over veiligheid op school. Zij hebben nog enkele vragen over dit onderwerp. Zij vragen de minister in brede zin in te gaan op de relatie tussen veiligheid op school en de invoering van «passend onderwijs». Kan de minister daarnaast specifiek aangeven wat de invoering van «passend onderwijs» betekent voor de veiligheid van personeel? In hoeverre wordt personeel in reguliere scholen voorbereid op mogelijke

agressieve uitbarstingen van leerlingen die nu nog met speciale begeleiding op het speciaal onderwijs les krijgen, zo vragen de genoemde leden.

Inleiding

De leden van de PvdA-fractie merken op dat leerlingen recht hebben op goed onderwijs in een veilige, beschermde en schone omgeving. Conciërges leveren daar een belangrijke bijdrage aan. Zij signaleren pesten en onderling geweld tussen scholieren, zij treden op tegen misdragingen en als er op school mensen verschijnen die daar niet thuishoren, zijn zij vaak de eersten die dat merken. De afgelopen jaren zijn de conciërges uit de school verdreven. Is de minister met deze leden van mening dat conciërges een belangrijke rol vervullen in het veilig maken en houden van scholen? Welke gevolgen heeft het verdwijnen van conciërges uit de school, volgens de minister, voor de veiligheid op school? Welke mate van onveiligheid neemt zij daarbij voor lief, zo vragen de genoemde leden.

De leden van de CDA-fractie wijzen op de scholen die erin zijn geslaagd om een actief beleid te voeren op veiligheid. Op welke manier kan de minister er toe bijdragen dat de goede voorbeelden onder de aandacht worden gebracht van de andere scholen, zo vragen zij.

De leden van de SP-fractie vragen in hoeverre de stelling van het Europees Expertisecentrum voor Veiligheid, dat de laatste tijd steeds meer ouders en scholen vanwege pesten met elkaar in conflict raken, klopt. Wordt dit bijgehouden? Zo nee, wil de minister middels een steekproef onderzoeken of dergelijke conflicten inderdaad in aantal zijn toegenomen en de Kamer over dit aantal en de oorzaken hiervan berichten, zo vragen zij.

Veiligheidsbeleving

Meeste leerlingen en personeelsleden voelen zich veilig

De leden van de VVD-fractie constateren dat in het mbo¹ het aantal slachtoffers van cyberpesten stijgt. Verder wordt vier procent van alle 9–16 jarigen herhaaldelijk via het internet gepest. De minister kondigde op 26 mei 2011 tijdens het algemeen overleg «Veiligheid in en rond het onderwijs»² aan dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap werkt aan pestprotocollen. Zijn die protocollen ontwikkeld en wanneer verwacht de minister effect te zien van die protocollen, zo vragen de leden. De minister kondigt in haar brief van 16 mei 2012 aan om in 2012 extra aandacht te besteden aan social media, onder meer aan het pesten via social media. Hoe gaat de minister dat doen? Is de aanpak van pesten niet te versplinterd, zo vragen zij, aangezien zowel het Centrum voor School en Veiligheid, Pestweb, Kennisnet, het expertisecentrum mediawijsheid en het Diploma Veiligheid Internet betrokken zijn bij de aanpak van pestgedrag.

Voorts merken de leden op dat de minister het positief noemt dat de Inspectie voor het Onderwijs in het Onderwijsverslag 2009–2010³ het veiligheidsbeleid op negen van de tien scholen in het primair onderwijs, het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs als voldoende beoordeelt. Tegelijkertijd stelt de minister dat het veiligheidsbeleid vaak een «papieren tijger» is⁴. Hoe verhouden die twee uitspraken zich tot elkaar, zo vragen de leden.

De leden van de PvdA-fractie merken op dat kinderen, die gepest worden op school, hier vaak lang, soms levenslang, last van houden. In haar brief

¹ Mbo: middelbaar beroepsonderwijs.

² Kamerstuk: 29 240, nr. 46.

³ Kamerstuk: 32500-VIII, nr. 163.

⁴ Kamerstuk 32 857, nr. 3.

geeft de minister aan dat uit de veiligheidsmonitor blijkt dat de meeste leerlingen zich veilig voelen, maar dat dit voor de minister geen reden is om tevreden achterover te leunen. De leden zijn met de minister van mening dat pesten uiterst serieus genomen moet worden. Kan de minister concreet toelichten welke resultaten zij de afgelopen periode heeft bereikt op dit punt, zo vragen de leden.

De leden merken voorts op dat zij zijn geschrokken van de uitkomsten van de Laksmonitor 2012¹. Op pagina 33 van de monitor staat dat 12 procent van de leerlingen op het vmbo² zich (heel) onveilig voelt. De leden vinden dit percentage erg hoog. Heeft de minister zicht op de achterliggende oorzaken van dit gevoel van onveiligheid? Zo ja, wat zijn deze oorzaken en wat gaat de minister doen om deze oorzaken weg te nemen? Zo nee, is zij met de leden van mening dat extra aandacht voor deze kwetsbare groep leerlingen gewenst is? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waar bestaat deze aandacht dan uit, zo vragen de leden.

De leden merken tevens op dat de afgelopen jaren fors is ingezet op het tegengaan van pesten. Op individueel niveau zijn er door scholen ook mooie resultaten geboekt. Toch blijft pesten een probleem. Alle inzet ten spijt zijn er nog steeds kinderen die niet meer naar school durven, omdat zij bang zijn voor wat zij op school (gaan) meemaken. Het gaat hier om, bij benadering, 850 leerlingen. De leden vinden dit onaanvaardbaar.

De leden van de PVV-fractie merken op dat de landelijke sociale veiligheidsmonitor voor het primair (speciaal) onderwijs en het voortgezet (speciaal) onderwijs toelicht dat de meeste leerlingen en personeelsleden zich veilig voelen. In totaal voelt 91 tot 94% van de personeelsleden én de leerlingen zich veilig op school. In de onlangs verschenen Monitor Sociale veiligheid in de mbo-sector blijkt dat 95% van de studenten in het mbo zich veilig voelt binnen de school. Onder werknemers van de scholen ligt dat percentage nog iets hoger: 97%. De leden vragen wat er de oorzaak van is dat de overige 5% van de leerlingen en 3% van de werknemers zich onveilig voelen.

Voorts merken de leden op dat in vergelijking met de vorige editie (2008) de nieuwe monitor ook een verdere afname laat zien van spijbelen, wapenbezit, drugs in en rond de locatie en materieel geweld. Is de afname van het spijbelen, drugs in en rond de locatie en materieel geweld een gevolg van een veilig wordende school of spelen er anderen factoren mee?

Naast dit goede nieuws signaleert de monitor een punt van zorg: zowel onder studenten als onder docenten in het mbo stijgt het aantal slachtoffers van cyberpesten via sociale media. Dit komt niet alleen in het mbo voor, ongeveer 4% van de 9–16 jarigen geeft aan herhaaldelijk via het internet gepest te worden. Daarmee is deze maatschappelijke ontwikkeling ook de school binnengetreten. Hoe groot is het effect van het cyberpesten op de veiligheid van de school, zo vragen de leden.

De leden van de SP-fractie merken op dat het door de minister aangehaalde rapport, van prof. dr. Mooi, uit 2010 stamt. Zij vragen waarom er geen recent onderzoek is gebruikt voor de brief van de minister. Het rapport stelt dat door 91% van de leidinggevendenden wordt gesteld dat er sprake is van een uitgewerkt veiligheidsplan op school ter preventie van incidenten. In hoeverre hebben scholen daar een plicht toe? Waarom hebben alle scholen niet een dergelijk veiligheidsplan? In het rapport staat dat 91% van de docenten in het basis- en voortgezet onderwijs zich veilig voelt in de school en slechts 88% zich veilig voelt in de omgeving van de school. Vindt de minister dit ook schrikbarend laag? Hoe komt het, volgens haar, dat dit percentage lager is geworden? Hoe gaat zij het tij keren, zo vragen zij.

In het basisonderwijs heeft ruim 90% van de scholen inzicht in de veiligheidsbeleving van leerlingen en personeel. Deelt de minister de

¹ <http://www.laks.nl/media/publicaties>

² Vmbo: voorbereidend middelbaar beroepsonderwijs.

mening dat dit onderdeel is van goed personeelsbeleid en dat alle scholen daarom hiervan op de hoogte zouden moeten zijn? In hoeverre controleert de Inspectie van het Onderwijs hierop, nu zij meer oog heeft voor de positie van leraren, zo vragen zij.

Uitbreiding van de monitor sociale veiligheid

De leden van de CDA-fractie merken op dat de minister toelicht dat ze een nog beter beeld wil krijgen van de (sociale) veiligheidssituatie op scholen en instellingen, door de jaarlijkse monitor voor het primair (speciaal) en voortgezet (speciaal) onderwijs uit te breiden. De bedoeling is dat er speciaal wordt gekeken naar de veiligheidsbeleving van LHBT¹-ers en dat er gekeken wordt naar de verschillen in veiligheidsbeleving van jongens en meisjes. De leden vragen wat de meerwaarde is van het uitbreiden van deze monitor. Op welke wijze zouden scholen hiermee hun veiligheidsbeleid kunnen verbeteren, zo vragen zij.

Inzet voor het verbeteren van het instellingsbrede veiligheidsbeleid

Sociale media

De leden van de CDA-fractie constateren dat opnieuw wordt aangekondigd dat in 2012 extra aandacht wordt besteed aan het «verschijnsel» sociale media en de bijbehorende uitdagingen. Dit is in eerdere veiligheidsbrieven ook al aangekondigd. Kan de minister toelichten op welke manier zij deze extra aandacht aan dit zogenoemde «verschijnsel» geeft in 2012, en waarin dit verschilt ten opzichte van voorgaande jaren? Kinderen zijn steeds vaker en steeds jonger actief op de sociale media en dat vraagt om speciale aandacht, zo menen deze leden.

Incidentenregistratie

De leden van de CDA-fractie merken op dat het wetsvoorstel verplichte incidentenregistratie² op dit moment ter behandeling voor ligt in de Tweede Kamer. De minister geeft in haar brief aan dat het bijhouden van een incidentenregistratie een school beter inzicht kan geven in de eigen veiligheidssituatie, waardoor er gerichte maatregelen genomen kunnen worden. De leden vragen de minister waarom zij denkt dat een landelijk verplichte incidentenregistratie voor een beter inzicht zorgt dan de alledaagse beleving van kinderen, ouders en leraren. De leden constateren dat er steeds vaker signalen komen dat scholen nut en noodzaak van deze wet betwijfelen. De leden zullen op een gepast moment graag een nader verslag van de minister vragen.

De leden van de PVV-fractie merken op dat de minister op 8 juli 2011 het wetsvoorstel voor verplichte incidentenregistratie aan de Kamer heeft aangeboden. De incidentenregistratie geeft scholen inzicht in hun eigen veiligheidssituatie, waardoor ze gerichte maatregelen kunnen nemen. De school kan de gegevens ook gebruiken om afspraken te maken met politie en de gemeente. De leden zijn van mening dat hier te veel vrijblijvendheid wordt geboden. De incidentenregistratie is verplicht, maar aangifte doen is niet verplicht. Is de minister het eens met de leden dat de incidentenregistratie op deze manier slechts een papieren tijger blijft en dat de scholen niet actief worden gemaakt om aangifte te doen? De leden zijn van mening dat er verplicht aangifte gedaan moet worden van incidenten op school, door de school (en het slachtoffer). Slachtoffers kunnen de keuze maken om, uit angst voor represailles, geen aangifte te doen. Om dit tegen te gaan, zou de school aangifte moeten doen. Is de minister het hiermee eens, zo vragen de leden.

¹ LHBT'ers: lesbische meisjes, homoseksuele jongens, biseksuelen en transgenders

² Kamerstuk: 32 857

Integrale Veiligheid

De leden van de VVD-fractie vragen of er in de integrale benadering van het veiligheidsbeleid van hoger onderwijsinstellingen voldoende aandacht is voor de sociale veiligheid van de docent. Kan de minister toelichten wat de oorzaken zijn van de angstcultuur onder docenten op de hoger onderwijsinstellingen, zo vragen de leden.

VOG

De leden van de VVD-fractie merken op dat de minister aankondigt om in 2012 de VOG¹-verplichting voor stagiairs in het onderwijs uit te werken. Wanneer kan de Kamer die uitwerking tegemoet zien, zo vragen de leden.

De leden van de CDA-fractie merken op dat de minister in de brief toelicht dat nieuwe bestuurders van bekostigde scholen en stagiairs in de toekomst ook verplicht een VOG zullen moeten overhandigen. De minister licht toe dat dit in 2012 verder uitgewerkt wordt. De leden vragen wat hiervoor nog geregeld moet worden, op welke datum dit geregeld zal zijn en wanneer de Kamer daarover wordt geïnformeerd. Daarnaast vragen deze leden of de verplichte VOG ook gaat gelden voor vrijwilligers voor de tussenschoolse opvang (bijvoorbeeld overblijfmoeders) en andere vrijwilligers (bijvoorbeeld luizenvaders).

Specifieke doelgroepen

Personeel

De leden van de CDA-fractie merken op dat het personeel op scholen steeds vaker te maken krijgt met agressieve ouders. Vrijwel alle scholen geven bij een onderzoek van de VO-raad², in samenwerking met de EO³, aan te maken te hebben gehad met verbaal agressieve ouders. Bovendien heeft ruim één op de vier scholen (28%) ook incidenten meegemaakt met fysieke agressie van ouders. Van de ondervraagden zegt 62% dat verbale en fysieke agressie van ouders en leerlingen in de afgelopen 15 jaar op hun school is toegenomen⁴. Sjoerd Slagter, voorzitter van de VO-raad: «Deze peiling laat zien dat gezag in de huidige maatschappij niet langer vanzelfsprekend is. Docenten moeten zich toerusten om hier beter mee om te gaan, en zij moeten zich gesteund weten door de schoolleiding. Dat betekent duidelijke grenzen stellen en krachtig optreden tegen wangedrag.»⁵ Op welke wijze ondersteunt het beleid van de minister docenten in het omgaan met agressie op school, zo vragen de leden. De leden merken tevens op dat de meldcode huiselijk geweld vanaf begin 2013 voor onderwijsprofessionals verplicht wordt. Kan de minister toelichten hoeveel scholen en instellingen nu al een meldcode gebruiken, zo vragen de genoemde leden.

Ouderbetrokkenheid en aangiftebereidheid

De leden van de PvdA-fractie merken op dat, als kinderen zich veilig voelen op school en ouders betrokken zijn, de kans op een succesvolle schoolcarrière vele malen groter wordt. Veel ouders zijn – gelukkig – erg betrokken bij de school en het onderwijs van hun kinderen. Zij spreken regelmatig met de leraren, bezoeken de ouderavonden en trekken aan de bel als zij problemen signaleren. Soms is de situatie minder rooskleurig en hapert het contact. Dit is vaker aan de orde in gevallen waarin kinderen worden gepest. De leden vinden dat de medezeggenschap op dit punt vaak tekort schiet. Als een kind wordt gepest op school en de school niet optreedt dan zijn ouders vaak machteloos, zo menen deze leden.

¹ VOG: Verklaring Omtrent het Gedrag

² VO-raad is de sectororganisatie voor het voortgezet onderwijs

³ EO: Evangelische Omroep

⁴ www.vo-raad.nl/ledenservice/ledenpanel/uitkomsten-ledenpanels/verbale-en-fysieke-agressie-op-scholen

⁵ www.vo-raad.nl/actueel/nieuws/vo-raad-over-gezagscrisis-in-de-vijfde-dag

De leden merken voorts op dat de gemeente Amsterdam momenteel een experiment uitvoert met de Nationale ombudsman. De gemeente wil de ombudsman meer betrekken bij het onderwijs door de klachten van ouders en leerlingen in behandeling te laten nemen en scholen te helpen hun klachtherkenning en klachtafhandeling te verbeteren (bij schoolbesturen die bereid zijn aan dit experiment mee te werken). De leden steunen dit experiment en willen dit graag uitbreiden over het hele land. Zij zijn van mening dat als leerlingen het slachtoffer zijn van pesten, het raadzaam kan zijn om een oordeel van de ombudsman te vragen. Is de minister met de leden van mening dat een ombudsman een belangrijke rol kan spelen in de strijd tegen het pesten op scholen, zo vragen de genoemde leden.

Tevens merken de leden op dat als ouders hun verantwoordelijkheid als opvoeder niet aankunnen of niet nemen, dat dan de kindbescherming bevoegd is om in te grijpen. Als scholen hun verantwoordelijkheid als opvoeder niet aankunnen of niet nemen, dan ontbreekt een dergelijke stok achter de deur. Deze leden zijn van mening dat de Inspectie voor het Onderwijs bij zulke zaken niet langer zou mogen wegstijgen, maar het gesprek met de school moet aangaan.

De leden willen tevens dat ouders en/of leerlingen eerder en vaker gebruik (kunnen) maken van externe vertrouwenspersonen en mediation door bevoegde mediators met kennis van zaken over het onderwijsveld. Is de minister met de leden van mening dat de school, de leerling en de ouders gebaat zijn bij het invoeren van externe hulp in een vroeg stadium? Welke rol ziet de minister voor de vertrouwenspersoon, de mediator, de leerplichtambtenaar en zichzelf bij het bestrijden van thuiszitten en schooluitval, zo vragen zij.

De leden van de SP-fractie merken op dat de minister terecht stelt dat het duidelijk moet zijn wie de aangifte doet op een school, en wanneer. Kan worden toegelicht welke positie leraren daarbij hebben die van de leidinggevende geen aangifte mogen doen? Klopt het dat dit niet wordt ondervangen door het wetsvoorstel verplichte registratie voor scholen? Wat heeft de minister deze leraren te bieden, zo vragen zij.

LHBT en Homodiscriminatie

Het verheugt de leden van de SP-fractie zeer dat de kerndoelen eindelijk worden aangepast omtrent seksuele diversiteit. Zij vragen wat er uit de gesprekken met scholen komt waarmee samen met het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap wordt onderzocht welke maatregelen effectief zijn om seksuele diversiteit bespreekbaar te maken en de acceptatie en veiligheid van LHBT-jongeren en LHBT-personeel te verbeteren. Wat gebeurt vervolgens met deze informatie, zo vragen zij.

Voortijdig schoolverlaters

De leden van de VVD-fractie uitten meerdere malen zorgen over het gebruik van drugs op en rond scholen. De minister lichtte tijdens het eerdergenoemde algemeen overleg «Veiligheid in en rond het onderwijs» van 26 mei 2011 toe dat drugsgebruik haar nadrukkelijke aandacht heeft. In haar brief van 16 mei 2012 aan de Kamer besteedt zij echter maar summier aandacht aan drugsgebruik. Zij licht weliswaar toe dat er op diverse scholen aandacht is besteed aan drugsgebruik, maar wat onderneemt de minister concreet om drugsgebruik op en rond scholen aan de kaak te stellen en wat heeft de minister met haar voornemen om meer aandacht te geven aan de mogelijkheden van een speekseltest – met alle duidelijke voorbehouden en randvoorwaarden omtrent het gebruik daarvan – gedaan, zo vragen de leden.

Toezegging

De leden van de VVD-fractie merken op dat zij tijdens het algemeen overleg op 26 mei 2011 hebben aangegeven de stijging van het religieus extremisme een zorgelijke ontwikkeling te vinden. In 2012 wordt opnieuw gekeken naar incidenten met religieus extremisme. De leden wensen de resultaten van de Monitor Sociale Veiligheid 2012 – die dit najaar gepubliceerd worden – zo spoedig mogelijk te ontvangen.